den mensch, toen hij het eerst zijn naaktheid en zijn schaamte gevoelde, met de wol der lammeren dekte. God de Heere, die in zijn wet waakt, dat het kleed »van de huid des armen" nooit gerooid worde. God Almachtig, die in de woestijn uitwerkt, dat Israëls kleederen niet verouden. De Heilige Israëls, die in de priesterkleeding zijn majesteit symboliseert; en geen kleed van tweeërlei stof om de lendenen zijns volks gedoogt. Onze Vader in de hemelen, die de lelien des velds bekleedt, en veel meer u bekleeden zal, o, kleingeloovigen. En eindelijk de God van alle barmhartigheden, die door het bloed zijns lieven Zoons u bekleeden wil met den mantel des heils.

Vreemd, niet waar?, — om ons dagelijksch brood zullen we bidden, voor onze spijs zullen we danken, maar hoe zeldzaam klimt gebed en dank op ook voor *het kleed* dat ons verwarmt en *het gewaad* dat ons dekt!

En toch, ook uw kleeding is een gave Gods.

Bijna alle stof voor het kleed, waarmeê de mensch zich dekt en opschikt, is saamgevat in wat de Heere bij Hozea roept: »*Mijn* wol en *mijn* vlas!" De *wol* als saamvatting van alle stof die ons uit het rijk der dieren toekomt; het *vlas* als aanduiding van al wat we voor kleeding nemen uit het rijk der planten. Wol der lammeren, of gelijk het in Spreuken 27:26 heet: »De lammeren zullen zijn tot uw kleeding", en dus ook het spinsel van de zijdeworm, de pels van het wouddier, het leder voor ons schoeisel, en de vederen die ons de vogels bieden. Dat uit het dierenrijk. En daarnaast het vlas, en dus ook het katoen en wat plantvezels meer in weefsel verwerkt worden. En van dat alles nu zegt God de Heere bij Hozea: »Dit alles is *mijn* wol en *mijn* vlas, dat *Ik* u schenk om uw naaktheid te dekken."

Gij, nietige mensch in uw naaktheid kunt geen enkel haar wol op het lam, geen enkele vlok vlas op het land laten groeien. Ik de Heere doe alle deze dingen.

En als dan uw kleed allengs weer veroudt, en de versleten plek laat de koude weer door, dan laat Ik, de Heere uw God, telken jare de afgeschoren wol op de lammerenhuid weer aangroeien, en gebied Ik den akker dat het vlas weer uitschiete uit de kiem.

Zoo maakt de Heere alle wol en alle vlas, zoo is zijns alle zijde en alle veder. Hij doet het alles uitspruiten, en zooveel millioenen als er zich met kleederen dekken, die allen zijn gekleed met een kleed dat God voor ze bereid heeft.

Dit verrijkt het leven, zoo ge het inziet en er in leven gaat. In een geheel nieuwe wereld straalt de majesteit des Heeren voor u uit. Al die keurige eigenschap van *zijn* wol en *zijn* vlas, om u te dekken zonder dat het deksel u bezwaart, en u te omkleeden en dat toch de uitwaseming van uw huid niet wordt afgesloten, u te omhullen en dat toch uw gestalte als mensch niet te loor gaat, dat is al *zijn* werk.

Het werk van denzelfden God, die zoo schoon en prachtig de lelien bekleedt, en de vogelen des hemels met vederen bedekt, en zoo ook voor de kinderen der menschen stof voor hun kleeding verordineerd en geschapen heeft.

Heel een nieuwe, rijke wereld om zijn wijsheid en majesteit in te bewonderen.

Te bewonderen ook dit, dat er een gewaad van hoogen prijs is voor den man van vele goederen, en toch ook een kleed, dat duurzaam en van lagen prijs is, voor den arme in zijn nood.

Gij voedt, Heere, al wat leeft, maar ook, Gij dekt al wat koud en naakt is.

Hoe groot zijn uwe werken. Gij hebt ze met wijsheid gemaakt. De aarde is vol van uwe goedertierenheid!

Draagt ge nu den Naam des Heeren ook in die wereld van uw kleeding in, dan krijgt ge het oog op een nieuwe barmhartigheid uws Gods, en is er nieuwe oorzaak om voor te danken

Maar er komt dan meer!

Immers, zoolang de wereld van uw kleeding buiten God ligt, wordt ze u in den regel een oorzaak van zonde.

Ze dient u dan tot pronk en opschik. Ze kweekt ingenomenheid met u zelf en ijdelheid. Of ook ze verleidt u tot slordigheid, onreinheid en achteloosheid! Op zich zelf een wereld vol zonde, waarvan de vernielende kracht nauwlijks te berekenen valt. Lees maar hoe de Heere in Jesaia II dat misbruik in de wereld der kleeding bij den man en vrouw van Jeruzalem aantastte.

Voor niet weinigen zelfs wordt het een *toorsteling*; vooral bij *vrouwen*, en het meest bij *jonge* vrouwen, die God met *schoonheid* sierde. Dat het wordt: Hebt *gij* uw kleed? of heeft uw kleed *u*? Dat de bezigheid om altoos schooner kleed te dragen heel het hart en heel den zin inneemt, en het kleed een afgod in uw droom, een afgod in uw kamer, ja, een afgod om uw leden wordt; en ten leste dat schijnbaar zoo onschuldige kleed uw tijd rooft, uw gedachte verzinlijkt, uw ik bewierookt en uw ziel vermoordt.

Doch komt de Heere ook in de wereld uwer kleeding in, dan wordt dit alles nieuw en anders

Als ge daar dan al uw kleederen voor u ziet liggen, dan hoort ge de stem des Heeren: *Mijn wol en mijn vlas!*, en ge verheft u niet, maar dankt.

Zijn wol en zijn vlas! En daarom kunt ge uw kleed niet ongebruikt wegbergen, terwijl een arme bij bittere kou, uit gebrek aan deksel, verkleumen zou.

Zijn wol en *zijn* vlas! En daarom vereischt uw kleeding zorg, en mag het kleed niet verwaarloosd. De stof mag het niet verteren, vuil het niet verslijten, de mot het niet opeten. Ook voor *dit* goed des Heeren moet gewaakt.

Zijn wol en *zijn* vlas! En daarom moet Hij er in gediend en *mag* het niet misbruikt voor zondige ijdelheid, veel min om zondige gedachten in anderer zin op te wekken.

Zijn wol en *zijn* vlas! En daarom, als er nieuw gewaad of nieuwe kleedij in ons huis wordt ingedragen, niet het ik in hoogheid gekitteld, maar Hem er de dank en de eere voor.

Ja, *zijn* wol en *zijn* vlas! En dus ook onze magazijnen met kleeding van allerlei wol en vlas, *Zijn* voorraadschuur, waarin Hij den winkelier slechts als instrument en uitdeeler gebruikt.

o, Met dat ééne diepe woord: *Mijn* wol en *mijn* vlas! op heel de wereld onzer kleeding toegepast, hoeveel zonde wordt dan niet uitgebannen, hoe machtig het leven niet verrijkt!

KUYPER.

Amsterdam, 1 Juni.

In *De Hervorming* van deze week komt een schampere critiek voor op eene meditatie, die ons blad bij het herdenken van Christus' Hemelvaart bood.

In het algemeen wenschten we wel, dat *De Hervorming* en andere ons bestrijdende bladen niet de mindere kieschheid begingen, om in de eerste plaats onze meditatiën aan te vallen.

Niet alsof we ook voor onze meditatiën niet stonden. Maar men zal toch toegeven, dat het noch kiesch noch teeder is, als een orgaan u allerlei kansen tot aanval biedt op meer uitwendig terrein, juist bij voorkeur critiek te gaan oefenen over wat meer taal des gemoeds, mystiek van het gemeenschapsleven met den Heere, en minder voor den tegenstander dan voor den medebelijder bestemd is.

In den omgang pleegt men iemand te woord te staan over beginselen en inzichten, maar eerbiedigt men meest wat meer uiting van verborgen godsvrucht is.

Konden we onze meditatiën op eene andere wijze aan onze lezers doen toekomen, we zouden ze liefst niet onder het oog ook van den bestrijder brengen. Nu dit *niet* kan, rekenden wij bij hen op meer kieschheid.

De grief die nu te berde kwam was, dat we 1°. van Jezus' Hemelvaart een te grofzinlijke voorstelling gaven; en 2°. dat we onzin schreven in verband met de tien dagen.

Op beide bedenkingen zij het ons vergund kortelijk van repliek te dienen.

„Grof-zinlijk" kan onze voorstelling alleen in zoover heeten, als wij de volle *werkelijkheid* van de Hemelvaart van Christus, op grond van het getuigenis *der Heilige Schrift*, met hand en tand vasthouden.

Christus stond bij de jongeren op den top van den Olijfberg. Ze zagen hem voor zich staan. Toen wierd hij opgeheven van de aarde. Een wolk onderschepte hem. En zoo kwam hij weg uit hun oogen.

Nu leerde ondervinding ons, hoe een prediking die niet *realistisch* dorst zijn, om een feit *een feit* te noemen, allengs de voorstelling onduidelijk en zwevend maakte; aan het denken den ban oplei; en zoo den geest prepareerde om uit het vage in de poëtische inkleeding over te gaan, om ongemerkt uit te komen bij het Modernisme.

Deswege nu maken wij er met opzet werk van, om het krasse, stellige realisme der Heilige Schrift allerwegen zoo beslist mogelijk tegen de moderne phantasie over te zetten.

Hun poëzie verdringen we met voorbedachten rade, omdat in het feit zelf veel machtiger poëzie ligt, dan de keurigste Modern ooit in zijn ideeën tooveren zal.

En overmits nu het spiritualisme, en daarmee saamhangend dualisme, onzer tegenstanders ons van lieverlee van elken schat wil berooven, dien ons de Heilige Schrift in de realiteit der machtige heilsfeiten biedt, legden wij er ons sinds jaren op toe, om juist bij deze heilsfeiten het denken te prikkelen, de voorstelling door te laten werken, en niet te rusten eer de *tastbaarheid* van het feit, als we zoo zeggen mogen, als met handen gevoeld wierd.

Acht nu *De Hervorming* dat dit twijfel en ongeloof kweekt, wij kunnen haar verzekeren, dat dit juist *omgekeerd* is, en talrijk zijn de getuigenissen die we van herleefd geloof, juist dank zij dit Schrifttuurlijk realisme, ontvingen.

En wat aangaat de tweede opmerking, dat zoo Jezus met zijn Hemelvaart *uit den tijd* raakte en inging in *het eeuwige*, ons spreken over deze *tien* dagen dan ook inconsequent is, dit geven we volstrekt niet toe.

Ten eerste niet, omdat er ook in de eeuwigheid wel terdege *duur* is, en de Heilige Schrift ons zeer beslist getuigt, dat er ook in het eeuwige (zie slechts de *Openbaringen*) overgangen uit den éénen toestand in den anderen bestaan.

En ten andere geven we dit niet toe, omdat hetgeen in het eeuwige, zoo men dan wil, *tijdloos* is, in deze wereld niet anders dan in opvolging van dagen kan doorleefd of waargenomen.

Ook de Schepping is een gebeurtenis, die door kracht uit het Eeuwige tot stand kwam, en toch had ze een verloop van *dagen*.

Daarentegen over de vraag, of deze tien dagen tusschen Hemelvaart en Pinksteren met een te doorloopen afstand saamhingen, hebben we ons *niet* uitgelaten. Eensdeels omdat we van den afstand, die onze aarde van de plaats waar Jezus nu is, scheidt, niets weten, en naar gewonen maatstaf de afstanden tot de vaste sterren reeds eeuwen zouden eischen om ze door te zweven. En anderdeels, omdat deze afstand tusschen Hemelvaart en Pinksteren evenzeer saam kan hangen met ons onbekende gebeurtenissen na de aankomst van Jezus in den hemel, en daarmee buiten onze beoordeeling valt.

Zooveel slechts staat vast, en hierop wenschten we de aandacht te vestigen: *Ook die tien dagen zijn niet toevallig.*

Jezus voorzei vooruit aan zijn discipelen dat ze zouden moeten *wachten*, eer de Heilige Geest kwam. Dagen lang hebben de jongeren te Jeruzalem in *afwachting* doorgebracht. En nu nog laat de Christelijke kerk bij haar herdenken altoos een *tiental* dagen tusschen Hemelvaart en Pinksteren verloopen.

En mocht nu, gelijk we vermoeden, dit antwoord *De Hervorming* niet bevredigen, zoo zij het haar een blijk, wat onderscheidbare klove tusschen haar en het belijdend deel van ons volk gegraven wierd, toen het Modernisme te kwader ure voor de realiteit van de feiten der Heilige Schrifttuur het oog sloot.

In *De Banuin* schrijft Doc. De Cock:

Men leze slechts de voorrede voor de leerregels van Dordrecht om er zich van te overtuigen, dat onze vaderen spraken van: *de Kerk* van Nederland en van de Gereformeerde *Kerk*.

Dat er in de Nederlanden *twee* Gereformeerde Kerken waren alleen door de taal gescheiden, ofschoon in Belijdenis en Kerkregeering één, is mede één der oorzaken waarom in de kerkorde steeds van Kerken gesproken wordt. De *kerkorde* was dan ook inderdaad de kerkorde van de twee Kerken, zie de Synode van Dordrecht A°. 1578, art. 56 of 31.

Hier sloop een vergissing in, door ontstentenis van goede onderscheiding.

In de Voorrede voor de Dordsche leerregels komt het woord *kerk* in het enkelvoud in *drieërlei* zin voor: 1°. voor de kerk van Christus gelijk die verspreid is over de geheele wereld. Zoo lezen we (ed. Kuyper p. 66) van „godzalige keizers, koningen en prinsen, dewelke de Zone Gods zoo menigmaal tot hulp *van zijne kerk* heeft verwekt." Dit is blijkbaar de kerk van Christus door alle eeuwen en aan alle plaatsen.

2°. Wordt *kerk* in het enkelvoud gebezigd voor de gezamenlijke Gereformeerde kerken in alle landen en onder alle natiën. Immers van de buitenlandsche godgeleerden wordt gezegd, dat zij waren: *theologanten der Gereformeerde kerk* (p. 67).

En 3°. wordt *kerk* in het enkelvoud ook gebezigd voor de gezamenlijke Gereformeerde kerken in Nederland, voorzoover ze niet *kerkrechtelijk voorkomen*. B.v. p. 66: „*De kerk van Nederland, die eenige jaren zeer is verdrukt is geweest.*"

Zoo dikwijls daarentegen, niet historisch, noch dogmatisch, maar *kerkrechtelijk* gesproken wordt, spreken onze vaderen in hun aktestukken zoogoed als *altoos* van *kerken* in het meervoud.

Zoo ook in dit aktestuk, de Voorrede der Dordsche leerregels, tot *zes malen toe*: twee malen op den titel, en vier malen in het stuk zelf.

En wat nog meer afdoet, in het Besluit achter de *Dordsche leerregels*, waarin de Synode van 1619 niet inleidend, gelijk in haar Voorrede, maar *kerkrechtelijk* als *rechter* sprak, wordt *acht malen* van de kerk gesproken, en alle *acht malen* staat er, zonder eenige uitzondering, *kerken* in het meervoud.

Dat nu dit meervoud zien zou op de beide talen, Waalsch en Nederduitsch, zullen we gelooven als Docent De Cock het zal bewezen hebben.

Dat dit bewijs echter *niet* te leveren is, blijkt reeds overtuigend uit dit ééne feit, dat ook de Provinciale Synoden en Classen zich noemden: Synode en Classis der *kerken*, ook waar in die provincie of Classis *geen* Waalsche kerken waren.

Een inzender doet ons de navolgende vraag:

Ligt het op den weg der Diaconie door het verstrekken van renteloos voorschot of het terleen geven van gelden tegen geringe rente neringdoenden te ondersteunen, die zonder die hulp hunne zaken niet zouden kunnen voortzetten?

Hierbij moet onderscheiden.

De dienst der barmhartigheid stelt als regel, dat de bangste nood het eerst geholpen moet.

Hieruit volgt, dat elke Diaconie gehouden is, om zoo haar geldelijk vermogen beperkt is, haar hulpe het eerst daar te plaatsen, waar gebrek, waar nood, waar lijden, waar rechtstreeksche ellende geleden wordt, op allerlei wijs.

Is er daarentegen een Diaconie, die zich als in het geld baadt, en na aller nood, gebrek, lijden en ellende verholpen te hebben, nog gelden der liefde beschikbaar heeft, dan natuurlijk mag zulk een Diaconie haar oogmerk ook richten op de verhelping van andere ongelegenheden, waardoor broeders of zusters in druk zitten.

Vooral mag en moet ze dit prophylactisch doen.

Ziet ze, dat een gezin eerlang in gebrek en ellende verzinken zou, maar nu nog door een tijdelijke hulp er bovenop is te brengen, dan ligt dit zeer zeker op haar weg.

Slechts is het hierbij eisch, dat de rekening en verantwoording geheel ter inzage van de gemeente zij, opdat deze beoordeele hoever de nood gaat, en ze zelve bealisse in hoeverre ze de Diaconie ook voor verdere maatregelen wenscht te steunen.

In het onderhavige geval zou derhalve het verleenen van hulp, mits de gemeente er niet onkundig van blijve, door een Diaconie met goedgevulden buidel, verleend mogen worden.

Een andere vraag is het echter, of alsdan hulpe *op die wijze* mag worden verleend, en dat *ontkennen* wij.

Op die wijs toch zou de Diaconie geld gaan beleggen, *zonder onderpand* en bijna *renteloos*, en dit mag *nooit*.

Al wat belegging is moet soliede belegd zijn, omdat het geld des Heeren en geld van den arme is.

De Diaconie zou in zulk een geval dan ook slechts op tweeërlei wijs kunnen tegemoetkomen: óf door een gift van zeker aanbelang in eens, óf door toezegging van zekere som jaarlijks, b.v. voor vijf jaren, teneinde den min voorspoedigen broeder in staat te stellen den hoogeren interest, dien hij elders geven moet, aan te zuiveren.

De Diaconie *geeft*, maar *leent* niet.

Alle *leenen* graaft een put, in steê van dien te *dempen*.

Dr. Wagenaar, predikant te Heeg, gaf zijn referaat van de Diaconale Conferentie voor Friesland in het licht.

Hij schreef er ten titel voor *De Profundis*, en leverde ons een woord zoo kloek, zoo diepgevoeld en bezield, dat ons de lezing er van het hart sterkt en den levensmoed verfrischt.

Schier ongeloofelijk is het wat de kerken in doleantie nu reeds aan de bestudeering der Diaconale quaestie een machtigen stoot hebben gegeven.

Van 1816—1888 deed heel het Ned. Hervormd genootschap nog niet de helft van wat nu reeds deze weinige kerken deden, om den Diaconalen dienst op te heffen uit zijn vernedering.

De stellingen, waarmee hij besloot, en die we hier afdrukken, zijn de volgende vier en twintig.

De eenige macht, die Nederland voor de sociale revolutie behoeden kan, is — de kerk. En door de bediening des Woords en door de betooning der barmhartigheid.

Reeds voor jaren heb ik in lezingen en in het toenmalig orgaan van Patrimonium, de *Werkmansvriend*, hierop met nadruk gewezen. Ik verheug mij het thans in deze vergadering op nieuw te kunnen doen.

Barmhartigheid ga voorop en winne de harten voor het woord der vermaning naar den eisch van het vijfde gebod. Door barmhartigheid herovere de kerk haar eere; de liefde des volks, den invloed ten goede, die ze hebben kan en hebben moet op het geheele volksleven.

Allereerst prikkele zij tot particuliere barmhartigheid, waardoor de gegoede zich inleeft in de nooden van het proletariaat, en de werkman niet langer behandeld worde als werkkracht, maar als mensch, als broeder.

De Christelijke kerk heeft èn door de vernietiging der slavernij en der veelwijverij, èn door de verzachting en heiliging der ruwe en slechte zeden, èn door de invoering en handhaving van den wekelijkschen rustdag, èn door het vooropstellen van het broederschap aller menschen en in engeren kring aller heiligen, èn door de kweeking der barmhartigheid, onmiskenbare weldaden bewezen aan den proletarier, aan de niet-bezittende standen; en nog is in dezen haar invloed een gedurige indropjeling in de wonden van olie en wijn.

De kerk doe, niet het minst door het orgaan van haar diaconaat, overvloediger en meer, en wende de volgende geneesmiddelen aan:

1°. Onvermoeid zette ze de boetbazuin aan den mond en roepe tot boete en bekeering; ze leere weer in de ellende oordeelen zien en roepe tot verootmoediging. Slechts de zak en de assche kan Nederland redden — anders mocht met veertig jaren ook dit Ninevé vergaan.

2°. De kerk leere ook in de openlijke godsdienstoefeningen de smeekingen te vermenigvuldigen om van Gods genade redding af te bidden uit de maatschappelijke ellenden, waarin onze natie verzinkt, en bestrijde ook met name de drankzonde, die zoo vele personen en gezinnen rampzalig maakt.

3°. De kerk biede zedelijken ruggesteun aan den arbeid van »Patrimonium", dat Neerlands werklieden oefent in het wederstaan der socialistische verzoekingen en in godvreezenden weg betering zoekt.

4°. De kerk roepe onvermoeid op tot de beoefening der barmhartigheid en zette gedurig in het licht des Woords de rechte verhouding tusschen heer en knecht, huisgezin en boden, werkgever en werknemer: ze bestraffe alle muitzucht en geldzucht eenerzijds, maar ook de zelfzucht, tyrannie, onbarmhartigheden anderzijds met niemand sparende vrijmoedigheid.

5°. De diaconie, provinciaal en nationaal verbonden en wèl georganiseerd, zette het hart op en moedige aan tot de bestudeering der sociale kwestie en der oeconomische verbeteringen, omdat zij als schutsvrouw der armeren alles heeft te zoeken, wat tot opbeuring uit de allermeest den nijveren arbeider drukkende malaise strekken kan.

6°. Deze diaconie wage het den voet te zetten, op politiek terrein, om waar ze ziet, dat de Zondagswet straffeloos wordt overtreden, herziening en handhaving te eischen; waar ze ontdekt dat vele werkplaatsen verwoestend zijn voor de gezondheid en verderfelijk voor de zeden en dat door overmatigen arbeid ziel en lichaam worden vermoord, verbetering te vragen door wettelijke bescherming; en als ze opmerkt, hoe de vreemdeling voorgetrokken wordt boven den landgenoot, dan zoeke ze in dergelijke wanverhoudingen verbetering te brengen. En om nu op de hoogte te komen van alle deze dingen, richte een centrale commissie met provinciale vertakking, die plaatselijk de voelhorens en oogen vindt in de diaconieën, een bureau van informatie op, zoo mogelijk met mannen van bekwaamheid in oeconomische zaken tot adviseurs.

7°. De diaconie zoeke verder, winste doende met dit bureau van informatie, ook door rechtstreeksche bemoeiing en kerkelijken invloed verbetering te brengen. Een goed woord vindt een goede plaats. Zeggen helpt. De herhaalde vriendelijke ernstige vermaning vermurwt.

8°. In de winterellende voorzie de diaconie door werkverschaffingen, opdat de arme zijn eigen brood moge eten, de ontzenuwende invloed der aalmoezen voorkomen worde en voor luiheid en lediggang, die 's duivels oorkussen is, onze werkbijen uit den maatschappelijken bijenkorf mogen blijven bewaard.

Ook tusschen de plaatselijke diaconale werkverschaffingen kome verband.

Als wijze van werkverschaffing zijn aanbevelenswaardig:

a. vlasbraken;
b. mattenvlechten; verder
c. boonenschifting;
d. touwpluizen voor scheepswerk;
e. klompmaken (van geel wilgenhout);
f. bezemvlechten (Engelsch model) — bij de laatste drie is slechts klein kapitaal noodig, en is er goede aftrek voor de producten. Deze lijst moet worden aangevuld.

9°. De diaconie sta naar voorkoming van armoede, door weduwen en ongelukkigen aan een broodwinning te helpen. Dit is goedkoo-

---

listen aanraden dit onderzoek aan te vragen, of ook, de vereeniging kan voor hare evangelisten aanvraag tot dit onderzoek doen.

Vreest men, dat die broeders, welke reeds jaren de kerken hebben gediend, in opdracht der vereeniging, in sommige zaken als jaartallen enz. niet zoo vlug meer zijn als zij, die eerst kort geleden een examen deden of zich er pas voor hadden toegerust, dan zouden deze oudere broeders een bewijs van de vereeniging kunnen overleggen. Wel heeft dit bewijs geen kerkelijke beteekenis, maar de classes zullen daar toch zeker wel rekening mede willen houden.

Dat de aanvrage van de kerken moet uitgaan is zeker, maar de vereeniging kan zich, als zoodanig, hiervoor niet tot de kerken wenden. Wel kunnen de broeders aan de kerken verzoeken, zulk een aanvrage te bewerken. Daar men dit punt niet door stemming wilde uitmaken, werd de bespreking over dit punt hiermede gesloten.

Na de pauze werd de uitslag der stemming bekend gemaakt. Herkozen waren de aftredende leden Dr. F. L. Rutgers, Ds. G. Ringnalda en R. Versluys Jz. terwijl in de vacature, door het bedanken van broeder Genne ontstaan, werd voorzien door de benoeming van broeder J. H. de Waal Malefijt te Zeist.

Punt 7, luidende:

»Mag of kan onze vereeniging blijven voortbestaan, nu de taak, die zij, door den nood gedrongen, op zich nam, weder aanvaard is door onze Gereformeerde kerken zelven?"

Hoofdbestuur,

lokte een belangrijke bespreking uit. *Mag* de vereeniging nog blijven voortbestaan? Zoo ja, hoe *kan* zij dan, in de gegeven omstandigheden, nog aan hare roeping beantwoorden? Welk is het doel der vereeniging: evangelisatie of reformatie? Het laatste was doel, het eerste werd vaak als middel gebruikt. Echter, thans moet worden gezorgd, dat dit middel geen doel wordt, en ook dat de vereeniging niet als een kerkje in de kerk blijft bestaan.

Het bevorderen der reformatie door de kerken bij te staan, waar vootalsnog een geregelde organisatie ontbreekt, dit is het werk, dat thans der vereeniging is aangewezen.

Is evangelisatie vaak als brug gebruikt om tot de kerken te komen, thans is het zaak om de stoffelijke hulp als brug te bezigen, waardoor men het terrein der kerken zonder schade kan verlaten.

De vereeniging *mag* en *kan*, ja *moet* dus blijven voortbestaan, mits men in het oog houde, dat zij hoe eer hoe beter het werk aan de kerken of classis moet overlaten. Sommige broeders waren van meening, dat waar er nog zoo tal van plaatsen zijn, waar de kerk nog niet tot reformatie gekomen is, de vereeniging op die plaatsen eene roeping heeft te vervullen.

Hoewel niet wordt betwist, dat er zeker nog tal van kerken kunnen zijn, die als Gereformeerde kerken zich zullen openbaren, toch moet de vereeniging hiertoe geene pogingen meer aanwenden. Dit te onderzoeken, ligt thans niet meer op haren weg, nu de kerken weer op den ouden voet in classis en daardoor in wettig verband zijn vereenigd.

De vereeniging moet niet ontbonden worden, maar toch moet eene vraag dienaangaande een volgend jaar op de agenda worden gebracht, in de hoop, dat de kerken dan zóó vereenigd en verbonden zijn, dat zij de administratieve hulp der vereeniging niet behoeven.

Het antwoord op vraag 8, welke luidt:

Hoe moet eene afdeeling onzer vereeniging voortaan werkzaam zijn in een gemeente, waar de reformatie der kerk is tot stand gekomen?

Rotterdam.

was niet moeielijk te vinden. Is de taak van de afdeelingen in zulke plaatsen, wat het houden van samenkomsten en bedestonden betreft, door de kerk overgenomen, is de arbeid, om bij stemmingen enz. het recht der Gereformeerde kerk onder het genootschap te handhaven, thans onnoodig, dan blijft er niets anders over dan door stoffelijke bijdrage de vereeniging te steunen.

Edoch, op de algemeene vergaderingen hebben slechts afgevaardigden recht van stemmen. Wil men dus voorkomen, dat op deze vergaderingen de bestuurders niet alleen als stemgerechtigden fungeeren, dan dient ervoor gezorgd, dat de afdeelingen blijven bestaan, die toch wel één per jaar kunnen worden opgeroepen, om de punten der agenda te bespreken en hun stemgerechtigde afgevaardigden te kiezen. Sterk werd afgeraden om bijeenkomsten te beleggen ter bespreking of behandeling van zulke zaken, die uiteraard bij de kerken behooren; hierdoor loopt men gevaar eene afdeeling te dienen, maar de kerk te schaden.

Na het zingen van Psalm 86:16 werd de vergadering door Ds. B. van Schelven met dankzegging gesloten.

DE URE DES GEBEDS.

In het lokaal »Frascati" werd des avonds eene bijeenkomst gehouden, waarin de werkzaamheden en belangen der vereeniging den Heere werden opgedragen.

Vooraf sprak Ds. H. Hoekstra van Utrecht, naar aanleiding van Zefanja 3:18 en 19, over de belofte des Heeren, aan hen, die »bedroefd zijn om der bijeenkomst wil" Nu gewezen te hebben op de *bedreiging* tegen de *grove* afgodendienaars en tegen degenen, die het met den Heere en Mammon wilden houden, herinnerde spreker aan de vermaning, tot Juda in Jeruzalem gesproken, om zich nauw, zeer nauw te onderzoeken. Vervolgens wees hij erop, hoe met »de bedroefden om der bijeenkomst wil" diegenen worden bedoeld, die leed dragen en in het zwart gaan over de wegneming van den tempeldienst. Het werd dezen godvreezenden Joden wel niet geheel belet om saam te komen en met elkander de boeken van Mozes en de profeten te lezen; zelfs werden zij door den vijand uitgenoodigd liederen Zions te zingen; doch hoe zouden zij liederen zingen in samenkomsten, waar men God niet volkomen naar den eisch van zijn heilig Woord kon dienen? Niet omdat zij geen stichting, geen waarheid konden vinden, waren zij bedrukt, maar omdat aan Hem, die dit alles bewerkte, niet volkomen de eere kon gegeven worden, treurden zij.

Evenzoo moeten ook wij niet rusten, vóór God in onze bijeenkomsten niet alleen aangeroepen en geprezen, maar naar zijn Woord en ordinantiën volkomen gedient en geëerd wordt. Troostvol is dan de belofte voor hen, die daarnaar verlangen en deswege bedroefd zijn, want zij zullen verzameld worden, en te dien tijde zullen al hunne verdrukkers worden verdaan.

Menigmaal reeds heeft God zulks betoond en nog vaak klinkt de lofpsalm op de lippen van zijn volk: »Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijnen arm; Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Te dien tijde zal de Heere niet alleen de verdrukkers verdoen, maar ook de hinkenden behoeden, en de *uitgestootenen* verzamelen en Hij zal hen stellen tot eenen lof en eenen naam, in het gansche land, waar zij beschaamd zijn *geweest*."